

KNIHOVNA PROFESORA UNIVERZITY KARLOVY, HISTORIKA A DIPLOMATA VLASTIMILA KYBALA

Dagmar Spáčilová

Knihovna profesora Univerzity Karlovy, historika, člena Královské české společnosti nauk, dopisujícího člena České akademie a v neposlední řadě diplomata republiky Československé Vlastimila Kybala je jedním z historických knižních fondů knihovny Národního archivu,¹ který bude zde na konferenci veřejnosti představen poprvé.

Vlastimil Kybal, absolvent slánského gymnázia a Filozofické fakulty Karlo-Ferdinandova vysokého učení (pražské univerzity), se narodil v roce 1880 v Černochově a již na přelomu 19. a 20. století patřil k výrazným osobnostem české historiografie. Od roku 1919 až do svého penzionování v prosinci roku 1938 byl členem diplomatického sboru Československa. Přes tyto výrazné skutečnosti je nutné zdůraznit, že „jméno Vlastimila Kybala (1880-1958), českého historika, editora a posléze diplomata, zůstává vzhledem k jeho dlouholetému exilu – jistě také na škodu dějin naší historiografie – známo dnes v podstatě jen některým specialistům a to především na českou reformaci“.² Tento fakt, konstatovaný Jaroslavem Čechurou, se i nám potvrdil ve fázi přípravných prací na pořádání fondu knihovny a především pak při průzkumu a studiu pramenů k osobnosti Kybala. Z nemnohých starších prací lze uvést bibliografický anotovaný přehled historiografické literatury Václava Novotného z roku 1929³ a vysokoškolskou příručku Františka Kutnara z roku 1977 (resp. 1997).⁴ V posledních deseti letech se situace přece jenom zlepšila, když byly publikovány studie (články a monografie) vztahující se k životu a historiografickému dílu Kybala.⁵ K poznání Kybalova historického a filozofického myšlení význam-

¹ Dříve knihovna Státního ústředního archivu v Praze, dále v celém referátu knihovna Národního archivu, Národní archiv (až na výjimky, kdy změna názvu instituce by pozměnila název oficiálního dokumentu); názvy a dějinný vývoj Národního archivu a jeho předchůdců viz BABIČKA, V. – HOFFMANNOVÁ, J.: 40. výročí Státního ústředního archivu v Praze. Praha 1994, s. 3–4.

² ČECHURA, Jaroslav: *Regule Matěje z Janova – edice na cestách?* In: Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica. Historica 32–2003. Sborník prací historických, XX, s. 45.

³ NOVOTNÝ, Václav: *České dějepisectví v prvním desetiletí republiky*. V Praze 1929. Práce Kybala cituje a popisuje na s. 35, 37, 77, 111, 112, 136.

⁴ KUTNAR, František: *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví II*. Praha 1977, s. 144–146 / srovnaj KUTNAR, F. – MAREK, J.: *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha 1997, s. 548–550.

⁵ Kromě citované v poznámce 1) dále: HRDLIČKA, Jaroslav: *Vlastimil Kybal a Univerzita Karlova*. Brno 1997 (také kolokvium uspořádané Husitskou teologickou fakultou UK v rámci oslav

nou měrou jistě přispěla i výstava „*Vlastimil Kybal a Dantovo Peklo*“, uspořádaná Národní knihovnou ČR a Filozofickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci ke 150. výročí prvního překladu Božské komedie do češtiny.⁶ Zásluhou ThDr. Jaroslava Hrdličky, který se již několik let systematicky věnuje odkazu Vlastimila Kybala a je iniciátorem mnohých aktivit v tomto směru, je na webových stránkách Městského úřadu ve Slaném publikována ve třech částech studie o životních osudech historika a diplomata.⁷

Významně horší je však situace, hledáme-li publikované studie, které by hodnotily Kybalovu diplomatickou činnost. Až na pár výjimek⁸ je Vlastimil Kybal v dílech o československé zahraniční politice zmiňován pouze jako aktér. Vezmeme-li v úvahu, že svou diplomatickou dráhu začínal již v roce 1919 jako člen diplomatického sboru a od roku 1920 jako vyslanec republiky Československé v Itálii a na druhé straně ji končil v prosinci roku 1938 (kdy byl trvale penzionován) jako vyslanec v Mexiku, působil v zahraniční službě republiky bezmála devatenáct let. V souvislosti s tím je absence podrobné studie jeho zahraniční služby citelná. Není však předmětem mého příspěvku tuto mezeru významnějším způsobem zaplnit, spíše bych chtěla v poznámkách pod čarou odkázat na zjištěné vydané dokumenty, které mapují dějiny československé zahraniční politiky a mohou objasnit i okolnosti zahraničních misí a závěru zahraniční služby Vlastimila Kybala.⁹ Zde bych jenom

650. výročí UK 27. listopadu 1997); týž: *Čtyřicet let cesty k vydání spisu Vlastimila Kybala o svatě Anežce České*. In: Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica. Historica 32–2003. Sborník prací historických, XX, s. 57–60. Viz též *Kybal, Vlastimil: Anežka Česká*. In: www.muweb.cz/www/lubosmarek/books/; JÍLEK, Jiří: *Vlastimil Kybal a evropská historiografie na počátku 20. století*. In: Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica. Historica 32–2003. Sborník prací historických, XX, s. 39–44. Zde v poznámkách citovány i méně známé Kybalovy práce, publikované v odborných časopisech; BARTEČEK, Ivo – ŠLAPAL, Miloš: *Mezi politikou a diplomacií: portrét Vlastimila Kybala*. In: Dějiny a současnost 4/95, s. 22–23; ŠTĚPÁNEK, Pavel: *Umělecké názory Vlastimila Kybala*. In: Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica. Historica 32–2003. Sborník prací historických, XX, s. 61–62.

⁶ KAŠPAROVÁ, Jaroslava: *Dante Alighieri (1265–1321)*. In: www.nkp.cz/pages/page.php

⁷ HRDLIČKA, Jaroslav: *Vlastimil Kybal (I.) – dětství a dospívání, Vlastimil Kybal (II.) – na studiích a v diplomacii, Vlastimil Kybal (III.) – v emigraci*. In: <http://pamatky.slany.cz/index.php>

⁸ Z toho významnější: HRDLIČKA, Jaroslav: *Vlastimil Kybal a Univerzita Karlova, kapitola I. 10, Diplomat*. Brno 1997, s. 62–68;

⁹ Podrobný popis prvních úkolů československé zahraniční služby a historických souvislostí: OPOČENSKÝ, Jan: *Zahraniční politika československá v letech 1918–1924*. In: *Politika: co má vědět o československé Republice každý občan. III, Organizace státní moci*. V Praze 1925, s. 401–458; přehled Kybalových zahraničních misí: *PŘÍRUČKA o navázání diplomatických styků a diplomatické zastoupení Československa v cizině a cizích zemích v Československu 1918–1985*. Praha 1987; a dále viz též: KLÍMEK, Antonín – KUBU, Eduard: *Československá zahraniční politika 1918–1938*. Praha 1995; DEJMEK, Jindřich: *Československá diplomacie v době Druhé republiky (říjen 1938 – březen 1939)*. In: AUC, Philosophica et Historica 1–1998. Studia Historica XLVIII, s. 9–26; NĚME-

k počátkům jeho diplomatické dráhy v krátkosti zmínila Kybalův dopis ministru [domnívám se ministrovi zahraničních věcí Edvardu Benešovi],¹⁰ ve kterém se vyjadřuje k archivní rozluce “republiky Československé a republiky Rakouské”.¹¹ Dopis mimo jiné prezentuje Kybalovu velkou politickou prozíravost, rozhled a rychlou orientaci a s tím i jeho rozsáhlé znalosti evropských archivů, knihoven a jiných paměťových organizací a bohemik v nich uložených.

Ze všech citovaných pramenů vyplývá, že v osobě Vlastimila Kybala získala československá zahraniční služba člověka odborně vzdělaného a zdatného a jazykově vybaveného (slovem i písmem ovládal latinu, angličtinu, francouzštinu, italštinu, španělštinu a portugalštinu). V pohledu na závěr Kybalovy diplomatické kariéry na přelomu roku 1938–1939 a jeho odchod do emigrace do Spojených států amerických začátkem března roku 1939 nám však tyto prameny předkládají protichůdná tvrzení.¹² Na Kybalův odchod ze zahraniční služby do jisté míry vrhá stín i následná násilná likvidace československého zastupitelství v Mexiku v březnu roku 1939, kterou však na pravou míru v obecné rovině uvádí Jindřich Dejmek.¹³

ČEK, Jan: *Likvidace československé zahraniční služby po 15. březnu 1939*. In: AUC, *Philosophica et Historica* 1–1998. *Studia Historica* XLVIII, s. 143–158; DEJMEK, Jindřich: *Československo, jeho sousedé a velmoci ve XX. století (1918 až 1992). Kapitola desátá, Vývoj ministerstva zahraničních věcí v letech 1918–1992*. Praha 2002, s. 333–350.

- ¹⁰ Dopis bez příjmového razítka, „Vážený pane ministře“, ze dne 31. 12. 1918 (Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky (dále jen AMZV), fond Osobní spisy 1918–1939, Karton K6).
- ¹¹ K úkolům československých historiků a k výsledku archivní rozlučky: Novotný, Václav: *České dějepisectví v prvním desetiletí republiky*. V Praze 1929, na s. 4: „...Z nových oněch povinností některé vyrostly již jaksi zevně samým převratem, když mírovými smlouvami bylo nám zaručeno i vrácení archiválií, které svým vznikem souvisí s agendou českých někdejších úřadů, anebo v rakouských úřadech centrálních jejich působením v českých zemích byly podmíněny. Nepodařilo se sice, pokud jde o materiál rukopisný, domoci se všeho, co nesporně bylo českého původu a do Vídně se dostalo neprávem – mímím především rukopisy z Čech do někdejší dvorní knihovny převzaté, jejichž vrácení narazilo na překážky, vyplývající z neznalosti českých poměrů a nedorozumění, – ale podstatná část archiválií byla vrácena skutečně, díky dobře stylisované smlouvě o archivní rozluce...“
- ¹² Např. *Česká televize 2002 – Dokument, cyklus Cesty víry: Návrat utajeného muže uvádí – cituji: „Konec svého života prožil v americkém exilu: nesouhlasil totiž s Benešovou politikou a po roce 1945 nebyl do diplomatických služeb znovu povolán“*. Proti tomu srovnej: HRDLIČKA, Jaroslav: *Vlastimil Kybal a Univerzita Karlova, kapitola 1. 13, Léta v exilu*. Brno 1997, s. 74–75 – cituji: „První léta svého exilového pobytu prožil Kybal v Kalifornii, kde přednášel na Pasadenské univerzitě. Během válečného konfliktu nebyl přes svoje značné diplomatické zkušenosti pozván Benešem k aktivní exilové politice. Ve válce mlčí múzy, a proto nebyl historikův přínos pro kulturní a hospodářské vztahy mezi zeměmi v letech 1920–1939 exilovým prezidentem náležitě oceněn. Dále srovnej: HRDÁ, Alena: *Kýbalova pozůstalost: inventář [stav ke dni 1. února 1965]* (Inventáře a katalogy fondů Státního ústředního archivu v Praze), s. 2–3 – cituji: „Po roce 1938 mizí po Kybalovi stopa. Pravděpodobně zemřel v r. 1956 v Mexiku“.
- ¹³ DEJMEK, Jaroslav: *Československo, jeho sousedé a velmoci ve XX. století (1918 až 1992)*. Praha 2002, s. 345 – cituji: „Jestě v říjnu 1938 schválená úsporná opatření se nejvýrazněji dotkla sítě za-

V úvodu již citovaného inventáře ke Kybalově pozůstalosti,¹⁴ uchovávané v Národním archivu, je Kybalova činnost mimo jiné hodnocena a popisována: „S diplomatickou službou jsou také spojena různá jednání, mezinárodní sjezdy a konference. Za svou činnost stal se majitelem velkokříže řádu Italské koruny a velkokříže španělského řádu Izabely Katolické. Založil nebo pomáhal založit množství ústavů a institucí doma i v cizině, kde většinou působil jako vyslanec. K nim patří např. Husovo muzeum v Praze, Historický ústav v Římě, Československá akademie v Římě a Pavilon československého umění v Benátkách. Dále několik ústavů a institucí obchodního rázu v Brazílii, Mexiku a Španělsku. Zároveň konal i velmi mnoho propagačních a vědeckých přednášek na různá témata politická, kulturní, historická a sociální. Přednášel doma i v cizině, nejvíce v Itálii a ve Španělsku, i když nelze pominout ani Jižní Ameriku.“ Pramen se však vůbec nevztahuje k jeho působení po roce 1939, kdy se jeho veškerá činnost přesouvá do Spojených států amerických, kde také umírá v roce 1958 ve věku 77 let.

Z výše řečeného je více než zřejmé, že Vlastimil Kybal je velkou badatelskou výzvou budoucnosti pro erudované historiky. Bude nutné prostudovat velké množství archivních dokumentů různé povahy uložených v kmenových fondech písemné pozůstalosti Vlastimila Kybala: archivní fond „*Kybal Vlastimil, Prof., PhDr.*“ (uložen v Národním archivu), fond „*Společnost Vlastimila Kybala, Louny*“ (uložen v Národním archivu) a rozsáhlý fond „*Vlastimil Kybal papers, 1913-1968*“ (zveřejněn na Internetu v On-line Archive of California (OAC), na URL adrese <http://www.oac.lib.org/findaid/ark:/13030/kt5r29p6sr>).

Množství Kybalovy korespondence vědecké i osobní je uloženo v českých archívech, většinou v osobních fondech význačných osobností české (československé) vědy. Bude jistě nutné pečlivě prostudovat a kriticky zhodnotit archivní dokumenty uložené v osobním spisu Vlastimila Kybala v AMZV.

Na úplný závěr biografické části mého referátu, věnované osobnosti Vlastimila Kybala, bych ráda upozornila ještě na jeden velmi zajímavý historický pramen. Jde o „úřední“, ale v případě Vlastimila Kybala o jistě plnohodnotnou historiografickou a faktografickou publicistiku, tzv. „*Politické zprávy*“, hlášení vyslanců pro

stupitelských úřadů v zahraničí. Nejen že již nebyla zřízena dříve schválená vyslanectví v afghánském Kábulu a kubánské Havaně..., ale některá existující vyslanectví byla zrušena..., případně bylo chystáno jejich uzavření na jaře následujícího roku.... Na všech úřadech pak byla realizována (či alespoň připravena) značná restrikce úřednictva, mj. bylo na přelomu let 1938/39 striktně provedeno pensionování. To se ovšem nejvýrazněji dotklo právě zkušených titulářů, což způsobilo, že v březnu 1939 – v momentu okupace českých zemí – v čele řady čs. vyslanectví (Ankara, Athény, Budapešť, Helsinky, ale též Mexiko aj.) stáli jen nižší úředníci, kteří pak 16. resp. 17. 3. neodolali tlaku příslušných nacistických vyslanců a odevzdali jim své úřady“.

¹⁴ HRDÁ, Alena: *Kybalova pozůstalost: inventář [stav ke dni 1. února 1965]*. Praha 1965 (Inventáře a katalogy fondů Státního ústředního archivu v Praze), s. [1]–2

Ministerstvo zahraničních věcí ČR, které jsou archivovány v AMZV od počátku činnosti ministerstva.¹⁵

A jakým způsobem zrcadlí knihovna vědecké zájmy, diplomatickou činnost a nebo soukromý život svého původce? Nese veškeré znaky osobní a rodinné knihovny plně odrážející osobnost svého původce.

V první řadě je tu fakt, že nám není znám způsob, jakým byl fond knihovny Vlastimila Kybala převzat do archivu. I z tohoto důvodu jsme věnovali heuristice pramenů více času, ale záležitost s převzetím knihovny se nám zatím nepodařilo zcela uspokojivě objasnit. Dle ústní informace se má za to, že knihovna Vlastimila Kybala byla předána do Archivu země České v roce 1939,¹⁶ a to samotným Vlastimilem Kybalem. Jak ale bylo výše prokázáno, Vlastimil Kybal se od nástupu své legace v Mexiku v roce 1935 do republiky již nevrátil. Pokud by se potvrdil fakt o absolutoriu právnické fakulty Univerzity Karlovy a promoci staršího syna Miliče v roce 1938¹⁷ v Praze, bylo by spíše pravděpodobné, že to byl právě on, kdo uschoval knihovnu a písemnosti otce do Archivu země České před svých odchodem do Spojených států amerických. Knihovna i písemná pozůstalost zůstaly uloženy v archivu a ani po válce rodina, pokud je známo, o ně nepožádala.

Ještě v roce 1991 je konstatováno,¹⁸ že není zcela objasněn ani právní statut knižního fondu Kybal jako fondu knihovny Národního archivu. V majetkoprávním vakuu nepravého depozita fond setrval až do 27. července 2004. Následující den – 28. července 2004 „*Státní ústřední archiv v Praze v souladu s darovací smlouvou, uzavřenou mezi prof. PhDr. Ing. Dalimilem Kybalem,*¹⁹ nar. 21. června 1916 v Praze, a Českou republikou, zastoupenou ředitelkou SÚA PhDr. Evou Drašarovou, CSc.,“²⁰ převzal do trvalé správy osobní knihovnu prof. PhDr. Vlastimila Kybala „(významného čs. historika a diplomata 1. poloviny 20. století)“. Protokol o předání / převzetí fondu je základním legislativním dokumentem dílčího „historického knižního fondu“ knihovny Národního archivu. Protokolárně popisuje základní, k danému datu známé skutečnosti, fondu se týkající. Aktem převzetí byl fond

¹⁵ Tento pramen byl již využit pro studii: BARTEČEK, Ivo: *Diplomatický cestopis Vlastimila Kybala (Mexiko 1935/36)*. In: Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica. Historica 27–1996, s. 75–85.

¹⁶ Viz blíže služební dokumentace k fondu Knih. Kybal, uložená v knihovně Národního archivu.

¹⁷ In HRDÁ, Alena: *Kybalova pozůstalost: inventář*. Praha 1965, s. 3.

¹⁸ Viz Šatochinová, Marie: *služební dokumentace k fondu Knih. Kybal, stav k 30. 4. 1991*; též: *Počet dílčích fondů a sbírek ve fondu Knih. SÚA (listopad 2003): služební dokumentace 50 let SÚA /Knihovna/FONDY/počet dílčích fondů/PODKLADY*.

¹⁹ Mladší syn Vlastimila Kybala.

²⁰ Úvodní text „Protokolu o předání knižního fondu – osobní knihovny prof. PhDr. Vlastimila Kybala“.

začleněn do systému historických knižních fondů knihovny Národního archivu²¹ a jako takový je evidován v Evidenci knižních fondů knihovny.

Fond v průběhu let 1939 – počátek 50. let 20. století změnil správce. V roce cca 1951 byl dán vedením Archivu země české podnět k utřídění a zpracování fondu, úkolem byla pověřena knihovna Archivu země české, jmenovitě knihovnik Jaroslav Jenšovský. V roce 1995 bylo rozhodnuto o přestěhování fondu do nového objektu Národního archivu v Praze 4-Chodovec, čímž byly sledovány především dva cíle. Uvolnit úložné prostory pro dosud budovaný a doplňovaný fond „Knihovny B“ v objektu M. Horákové, Praha 6, a zároveň získat dostatečně velký úložný prostor pro uložení Kybalovy knihovny, který by dovolil rozsáhlejší práce na podrobném utřídění fondu a jeho zpracování. Stěhování fondu se uskutečnilo v dubnu roku 1995.

„V rámci přípravy stěhování a zastěhování byl fond očištěn, bylo ověřeno zařazení každého svazku do fondu podle vnějších znaků označení vlastnictví dokumentů původcem fondu - razítko „Kybal“, Ex Libris, podpisem „Kybal“, nebo bez označení vlastnictví, ale dle obsahu dokumentu, jasně vypovídajícího o vlastnictví dokumentů (např. - seriály / země vydání Mexiko apod.).²²

Ze skladby dokumentů, jejich tematického zaměření, vročení a míst vydání dokumentů je zřejmé, že knihovna provázela svého původce místy jeho působení. Byla doplňována o odbornou a vědeckou literaturu historiografickou, vědu, kterou Kybal nikdy neopustil. Knihovna však dokazuje, že jakým byl Kybal historikem, tak pečlivým a odpovědným byl diplomatem. Fond knihovny byl doplňován o literaturu vztahující se k dějinám, politice vnitřní i zahraniční, hospodářství a průmyslu, vědám společenským i přírodním, dějinám literatury a umění, sociálním a národnostním poměrům, ekonomice a zemědělství, folklóru a turismu atd. každého státu, kde působil. Ve fondu je zastoupena v poměrně větším počtu titulů uměnovědná literatura z dějin umění Španělska a Mexika, samostatnou skupinou dokumentů je sbírka turistických průvodců, průvodců galerií a muzeí a katalogů výstav a suvenýrových alb fotografií a pohlednic. Dá se předpokládat, že některé výpravné bibliofilské publikace dostal Kybal při různých příležitostech darem jako představitel republiky Československé. Další skupinou dokumentů, kterým bude při zpracování věnována pozornost, je poměrně velké množství separátů, dokument, jenž nemůže chybět v žádné knihovně vědce.

²¹ Nástin vzniku a vývoje knihovny Národního archivu, zasazeného do rámce dějinného vývoje Národního archivu viz: ŠATOCHINOVÁ, Marie: *Knihovna Státního ústředního archivu*. In: *Aby na nic a na nikoho nebylo zapomenuto: k jubileu ústředního archivu českého státu 1954–2004*. Praha 2004, s. 187–198.

²² Text viz „*Protokol o předání knihovního fondu - osobní knihovny prof. PhDr. Vlastimila Kybala*“, Praha 2004.

Jak již bylo hned z počátku řečeno, knihovna zároveň nese všechny typické rysy knihovny soukromé, rodinné. Ve fondu je velké množství krásné literatury včetně poezie, ale např. i čítanka a učebnice aritmetiky Vlastimila Kybala.

Z velké části jde o fond cizojazyčné literatury krásné, odborné i vědecké v jazyce anglickém, španělském, francouzském a italském.

Kybalova knihovna je rozsáhlejší knižní fond, jehož výsledný rozsah v neutříděném stavu po zastěhování do objektu Praha 4-Chodovec v okamžiku podpisu Protokolu o převzetí byl 67, 6 bm, což v přepočtu dle indexu „1bm / 42 svazků“ činí v zaokrouhlení 70 bm / 3000 svazků dokumentů. Jde již o tak rozsáhlý knižní fond, že neutříděný přestává být funkční i pro běžnou soukromou potřebu četby krásné literatury. A v případě fondu knihovny Kybala, která byla původcem budována jako vědecká knihovna a byla doplňována odbornou a vědeckou literaturou, bylo utřídění fondu nutností.

V minulosti byly učiněny 2 pokusy o utřídění a zpracování fondu.

V prvním případě se o pořádání fondu pokusil sám původce. Vypracoval schéma patnácti systematických tříd, pomocí kterých klasifikoval obsah dokumentů a zároveň si vytvořil otevřený informační systém. Nevýhodou takových systémů ovšem je jejich složitost sama o sobě a s tím související složitost jejich „použití“. Domnívám se, že kromě jiných faktorů a vnějších souvislostí to bylo právě velmi složité podrozdělení základních patnácti tříd na celkem 180 tříd a podtříd, které na víc pravděpodobně vznikaly ještě i metodou ad hoc v průběhu zpracování fondu, jež nakonec předčasně ukončily práce na pořádání fondu.

V druhém případě pořádal fond knihovník Archivu země České Jaroslav Jenšovský, který zvolil formátové stavění fondu. Stanovil systém dvou formátových signatur a samostatné signatury pro seriálové dokumenty. Ani on ale práci nedokončil.

Knihovna Národního archivu tedy měla před sebou neuspořádaný a poměrně rozsáhlý knižní fond. Jednotlivé dokumenty buď nebyly signovány vůbec, nebo měly signatury obou systémů a nebo měly signaturu pouze jednoho systému signatur. Pro tyto skutečnosti se nabízelo jako nejméně odborně a časově náročné zpracovat fond kompletně celý podle vlastního způsobu stavění. Na základě zásad stanovených koncepcí péče o historické knižní fondy jsme však v první etapě prací na zpřístupnění Kybalovy knihovny přistoupili k rekonstrukci fondu knihovny podle historicky daných systémů signatur. V současnosti je ukončeno roztřídění fondu a rekonstrukce signovaných částí fondu. Dokumenty, které byly signovány oběma systémy signatur, byly zařazeny do podstatně jednoduššího systému signatur „Jenšovský“, čímž se zároveň docílilo, že alespoň jedna část fondu byla rekonstruována v co možná největší úplnosti. Kromě signovaných částí fondu byly při

pořádání fondu vyčleněny nesignované (tj. „nezpracované“) dokumenty a ty byly dále roztrženy na tematické skupiny nebo podle specifického typu dokumentů „nezpracovaného fondu tříděného“ – např. separáty, časopisy, atypický formát (především různá alba), suvenýrová alba fotografií a pohlednic apod.

K oběma částem fondu se dochovaly pomůcky. V případě části pořádané podle systematického třídění Vlastimila Kybala (původní pořádání fondu) jde o lístkový, strojem psaný systematický katalog fondu, který ale nese i znaky místních seznamů, kde systém signatur odpovídá systematickému třídění katalogu, ale uvnitř jsou tyto třídění doplňovány a záznamy jsou seřazeny podle pořadových čísel signatur.

Původní systematický katalog byl znovu seřazen a bude zachován a začleněn do systému klasických katalogových a evidenčních pomůcek knihovny Národního archivu pod názvem „*Systematický katalog Knih. Kybal / původní katalog Kybal*“.

K části fondu pořádané podle formátového stavění Jaroslava Jenšovského se dochoval rukopisný lístkový jmenný katalog. I ten byl rekonstruován a bude zachován a začleněn do systému klasických katalogových a evidenčních pomůcek knihovny Národního archivu pod názvem „*Jmenný katalog Knih. Kybal / část fondu Jenšovský*“.

Původní „*Systematický katalog Knih. Kybal / původní katalog Kybal*“ vzhledem ke svému hybridnímu charakteru umožňuje sice věcnou orientaci ve fondu, ale neumožňuje vyhledání konkrétního dokumentu. „*Jmenný katalog Knih. Kybal / část fondu Jenšovský*“ kombinuje různá pravidla jmenného zpracování dokumentů. U některých záznamů je záhlaví vytvořeno pod prvním podstatným jménem z názvu a to i v případě, že jde o autorské dílo, u typu dokumentu „průvodce po galerii“ nebo „turistický průvodce“, ale i u jiných typů dokumentů záhlaví tvoří základní „věcný pojem“ díla (např. název instituce, název země nebo města apod.).

Na základě faktu, že ani jedna z pomůcek neumožňuje plně zpřístupnění fondu uživatelům, bylo rozhodnuto o vytvoření multifunkčních evidenčních a katalogových pomůcek formou přepisu záznamů klasických dochovaných pomůcek do souborů Excel, z nichž se vytvoří „čisté“ a funkční evidenční pomůcky (místní seznamy) a katalogové pomůcky (jmenný katalog – názvový a autorský).

Multifunkční soubory Excel budou dále využity i pro vytvoření základních pomůcek pro správu fondu, tj. především revizních seznamů pro zjištění ztrát dokumentů, které měly záznamy v jedné z dochovaných pomůcek nebo v obou z nich a o nedochovaných nebo původcem fondu již nezpracovaných záznamech dochovaných dokumentů. Výsledný soubor (Excel, strukturovaný soubor dat) současného stavu fondu – tj. soubor se záznamy dochovaných dokumentů doplněný o všechny scházející záznamy – může být v budoucnu využit pro konverzi dat do

systému Relief III / databáze „Elektronický katalog - Relief III“ (tj. katalogové databáze knihovny NA, společné pro všechny dílčí fondy knihovny NA).

Zpřístupnění zpracovaných částí fondu „*Knihovna profesora Vlastimila Kybala*“ uživatelům se uskuteční po provedení revizí utříděného fondu a po dokončení elektronických pomůcek ke zpracovaným částem fondu v průběhu roku 2008. Dlouhodobým úkolem pak je zpracování nezpracované části fondu v rozsahu cca 17 bm (= „běžných metrů“ – což představuje zhruba 750–1000 svazků dokumentů), při využití systému signatur Jaroslava Jenšovského, nastaveného na základě formátového stavění fondu.

U fondu se dochovala také dosud neprobádaná rozsáhlá osobní pramenná kartotéka Vlastimila Kybala.

Na závěr již jen malé shrnutí: s knižním fondem „*Knihovna profesora Vlastimila Kybala*“ v roce 2004 knihovna Národního archivu oficiálně získala darem cenný „historický knižní fond“ bohatý na v České republice ojedinělé dokumenty zahraniční provenience a cenné dokumenty domácí produkce v rozmezí let vydání 1822 až 1938 (1939). Fond je začleněn do systému historických a vzácných knižních fondů knihovny Národního archivu a systému péče o tyto fondy. V průběhu roku 2008 bude zveřejněna na webové stránce Národního archivu v kapitole *Knihovna / Údaje o knihovně / Přehled knihovních fondů charakteristika fondu „Knihovna profesora Vlastimila Kybala“*, čímž bude uzavřena první etapa prací na jeho zpřístupnění odborné i laické veřejnosti.